ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΣΤ΄ ΛΟΥΚΑ (ΤΕΛΩΝΟΥ ΚΑΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ) (Λουκ. ιη΄ 10-14)
5 Φεβρουαρίου 2023

Ἡ παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου εἶναι ἰδιαίτερα διδακτικὴ γιὰ ὅλους μας, διότι δείχνει ὅτι ὅταν ὁ ἄνθρωπος συναισθανθεῖ τὰ σφάλματά του καὶ μετανοήσει, δικαιώνεται ἀπὸ τὸν Θεό, ἐνῷ ὅταν θεωρήσει τὸν ἑαυτό του δίκαιο, ἀναμάρτητο καὶ κριτὴ ὅλων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, κατακρίνεται.

Οἱ Τελῶνες, ὡς φοροεισπράκτορες ἦταν πρόσωπα ἰδιαίτερα μισητὰ γιὰ τὸν λαὸ τοῦ Ἰσραήλ. Κατὰ τὴν εἴσπραξη τῶν φόρων προέβαιναν σὲ αὐθαιρεσίες, ἐκμεταλλευόμενοι τὸν ἁπλὸ λαό. Γιαυτὸ καὶ ὁ χαρακτηρισμός τους ὡς μεγάλων ἁμαρτωλῶν. Ὁ Τελώνης, ὅμως, τῆς σημερινῆς παραβολῆς φαίνεται ὅτι εἶχε συναίσθηση τῶν ἀδικιῶν του, γι᾽ αὐτὸ καὶ ἀνέβηκε στὸν Ναὸ γιὰ νὰ προσευχηθεῖ καὶ μετανοημένος ἐπικαλέστηκε τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Στὸν Ναό, ὅμως, ἀνέβηκε καὶ ὁ Φαρισαῖος, ὁ εὐυπόληπτος στὰ μάτια τοῦ λαοῦ, ὁ δίκαιος, ὁ ἄμεμπτος καὶ ἀναντίρρητα πιστὸς τηρητὴς τοῦ Νόμου. Φτάνοντας στὸν Ναὸ δὲν προσευχήθηκε στὸν Θεό, ζητῶντας τὸ ἔλεός του. Ἀντιθέτως, ἀφοῦ στάθηκε ἐπιδεικτικὰ σὲ μία περίοπτη καὶ διακεκριμένη θέση τοῦ Ναοῦ, ἄρχισε μεγαλοφώνως νὰ αὐτοεγκωμιάζεται, νὰ ἐπαινεῖ τὸν ἑαυτό του, νὰ τὸν δικαιώνει, νὰ ἀπαριθμεῖ τὶς καλές του πράξεις: «νηστεύω», ἔλεγε, «δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι», καὶ νὰ κατακρίνει ὅλους τοὺς ἄλλους. Εὐχαριστοῦσε μάλιστα τὸν Θεὸ γιὰ τὴν ἀναμαρτησία του καί ξεχωρίζοντας αὐτάρεσκα τὸν ἑαυτό του ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ βέβαια καὶ ἀπὸ τὸν Τελώνη, ἔλεγε: «οὐκ εἰμι ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων... ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης».

Εἶναι προφανὲς ὅτι ὁ Φαρισαῖος ἀνέβηκε στὸν Ναὸ γιὰ νὰ αὐτοδικαιωθεῖ καὶ νὰ προβληθεῖ στοὺς ἀνθρώπους, ὡς ὁ τέλειος καὶ ἀναμάρτητος, σὲ ἀντίθεση μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι ἦταν ἁμαρτωλοί, φαῦλοι, διεφθαρμένοι, «ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί». Διαφημίζοντας τὴν ἐκ μέρους του τήρηση τοῦ Νόμου, δηλαδὴ τῆς δικαιοσύνης, τῆς φιλανθρωπίας, τῆς νηστείας καὶ τῆς ἐλεημοσύνης, ἀποδεικνύεται ἕνας ἐπιφανειακὸς ἄνθρωπος, γεμάτος ἐγωισμὸ καὶ φιλαρέσκεια. Στὴν προκειμένη περίπτωση, ἡ τήρηση τοῦ Νόμου, ἂν καὶ ἀναγκαία ὡς ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ἐν τούτοις ἀποδεικνύεται ἀνώφελη καὶ καταλήγει νὰ εἶναι μία ἁπλὴ ἐφαρμογὴ κάποιων ἐξωτερικῶν τύπων. Ἡ οὐσία, ἡ ὁποία ἀφορᾶ στὴν ἀγάπη πρὸς τὸν ἄλλο καὶ στὴ συναίσθηση τῆς ἀνεπάρκειάς μας, πρᾶγμα βέβαια ποὺ ὁδηγεῖ καὶ στὴν ἐπίκληση τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, ἀπουσίαζε ἀπὸ τὸν Φαρισαῖο. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἐν τέλει

κατακρίθηκε ἀπὸ τὸν Θεό.

Σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ὑποκρισία καὶ τὴν αὐτοδικαίωση τοῦ Φαρισαίου, ὁ Τελώνης ἐπιδεικνύει οὐσιαστικὴ μετάνοια. Συναισθανόμενος τὰ μεγάλα σφάλματά του, καθὼς καὶ τὶς πάμπολλες ἀδικίες ποὺ ἔκανε, ἐλεεινολογεῖ τὸν ἑαυτό του. Στέκεται κάπου ἀπόμερα καὶ μὲ τὸ βλέμμα κάτω λυπᾶται, μετανοεῖ πραγματικὰ καὶ ζητεῖ μὲ συντριβὴ καὶ αὐτοεξουδένωση τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ: «ὁ Θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ», λέει. Καὶ ἐπιτυγχάνει τὸ ζητούμενο. Ἡ προσευχή του εἰσακούεται καὶ λαμβάνει τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν του, τὴ δικαίωση καὶ τὴν υἱοθεσία τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὸ ποὺ οὐσιαστικὰ μετράει στὸν Θεὸ δὲν εἶναι ἡ μικρὴ ἢ ἡ μεγάλη ἁμαρτία, ἀλλὰ ἡ μετάνοια. Αὐτὴ εἶναι τὸ Α καὶ τὸ Ω στὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό. Ὁ Χριστὸς ξεκινῶντας τὸ κήρυγμά του δὲν ζήτησε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἀναμαρτησία, ἀλλὰ τὴ μετάνοιά τους καὶ τὴ συναίσθηση τῆς ἁμαρτωλότητας.

Βαδίζοντας καὶ ἐμεῖς πρὸς τὴ νοητὴ Ἱερουσαλὴμ τοῦ ἐφετινοῦ Πάσχα, ἂς ἐλέγξουμε τὸν ἑαυτό μας μὲ εἰλικρίνεια, ὥστε νὰ δοῦμε σὲ ποιὸν μοιάζουμε περισσότερο, στὸν Τελώνη ἢ στὸν Φαρισαῖο καὶ ἂς ἔχουμε μόνιμα στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιὰ τὸν ὕμνο ποὺ σήμερα ψάλλαμε: «Φαρισαίου φύγωμεν ὑψηγορίαν, καὶ Τελώνου μάθωμεν, τὸ ταπεινὸν ἐν στεναγμοῖς, πρὸς τὸν Σωτῆρα κραυγάζοντες· Ἵλαθι μόνε ἡμῖν εὐδιάλλακτε». Ἀμήν.